

[Socialministeren.]

indtil Udgangen af Aaret 1933, idet man da i Løbet af det kommende Efteraar vil kunne skønne over, hvorvidt Krisesituationen gør det ønskeligt, at der for Rigsdagen fremsættes Forslag om Forlængelse af Lovens Gyldighed ud over dette Tidspunkt. Jeg haaber imidlertid ikke, det bliver nødvendigt, for det første naturligvis af den Grund, at vi haaber, at Krisen vil aftage, men ogsaa af den Grund, at jeg forventer, at Socialreformen, der ogsaa paa dette Omraade vilde bringe ordnede Forhold til Veje, inden dette Tidspunkt vil være gennemført.

Jeg kan ikke tænke mig, at nogen, der har Kendskab til de ulykkelige Forhold, hvorunder Tusinder af arbejdsløse for Tiden lever, og som ved, at de uden egen Skyld er tvunget over paa Fattigvæsenet, skulde modsætte sig Gennemførelsen af det foreliggende Lovforslag, som jeg derfor tillader mig at anbefale til velvillig og særlig hurtig Behandling i det høje Ting.

Første Næstformand (Pinstrup): Derefter har den højtærede Landbrugsminister Ordet for at fremsætte de for hans Vedkommende anmeldte Lovforslag.

Landbrugsministeren (Bording): Jeg skal tillade mig for det høje Folketing at fremsætte Forslag til Lov om Statshusmænds-Rentebetalning.

Det er sikkert saaledes for Tiden, at et af de Spørgsmaal, der har størst Betydning for de kriseramte Landmænd, er Spørgsmaalet om en Lettelse i Landboernes Rentebyrde. Der er vel ingen Tvivl om, at det, som først og fremmest vilde kunne hjælpe Landmændene, var en Prisstigning paa Landbrugsprodukterne, men næst dette tror jeg, at Spørgsmaalet om Muligheden for en Lettelse i Rentebyrden er det Spørgsmaal, som har den største Interesse, og som vilde have størst Betydning for Landmændene, hvis det kunde løses. Dette gælder baade for Statshusmændene og for alle andre Landmænd; men det gælder fortrinsvis for de Landmænd, som har overtaget deres Ejendomme under det høje Prisniveau, under et Prisniveau, hvor Indtægterne for Landbruget var langt større, end de er nu, og hvor Ejendomspriserne og de dermed følgende Gældsbyrder blev stiftet under Indtægter, som slet ikke er til Stede nu, saaledes at det nu er overordentlig vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at forrente de Gældsbyrder, der hviler paa Ejendommene.

Man kan drage en Sammenligning mellem, hvad andre Driftsudgifter for Land-

bruget, som kan paavirkes af andre Faktorer, f. Eks. Arbejdslønnen og Ejendoms-skatteerne, betyder, og hvad Renterne betyder for det almindelige Landbrug og navnlig for de Landbrug, som er overtaget under det høje Prisniveau, og her vil jeg gerne nævne et Par Tal, der vil vise, hvorledes disse Forhold stiller sig overfor hinanden, og derfor ogsaa viser, hvilken Virkning det vil have, hvis der er Mulighed for at skabe Lettelse paa et eller andet Omraade her.

Efter Landøkonomisk Driftsbureaus foreløbige Meddelelser om Resultatet for 1931—32 viser det sig, at Arbejdslønnen for Landboerne i Gennemsnit, det vil altsaa sige for samtlige Landboere, for Aaret 1931—32 er 99 Kr. pr. ha. Det er en Nedgang siden 1928 fra 115 Kr. til 99 Kr., altsaa saadan noget som en 15 pCts. Ned-sættelse. Og for Ejendomme under 10 ha — og det er jo den Slags Ejendomme, der falder ind under det Forslag, som jeg her tillader mig at fremsætte for det høje Folketing — var Arbejdslønnen i 1931—32 54 Kr.; det er en Nedgang fra 1928 fra 68 Kr. til 54 Kr. Ejendomsskatteerne er der ingen Svingning i af nogen Betydning, hverken op eller ned, for disse to Kategorier, Gennemsnittet af samtlige Landmænd og Landmænd med Ejendomme under 10 ha. De laa i de sidste Aar ved ca. 25 Kr. pr. ha i Gennemsnit for samtlige Ejendomme og ved 27 Kr. pr. ha for Ejendomme under 10 ha.

Hvis man nu vil undersøge, hvilken Rentebyrde der hviler paa de Landmænd, som er ramt allerhaardst, nemlig de, som har overtaget Ejendomme under Højkonjunktoren og har den højeste Gældsbyrde, saa vil det, hvis man tager Handelsværdien i 1928, saaledes som den er opført efter Landøkonomisk Driftsbureaus Meddelelser, vise sig, at den udgør saadant noget som 3 100 Kr. pr. ha og for Ejendomme under 10 ha er helt oppe paa 4 500 Kr. pr. ha. Og hvis man regner ud, hvad det betyder i Rente af en Gæld, der svarer til Handelsværdien i 1928, saa kommer man op paa en gennemsnitlig Rentebyrde pr. ha af henholdsvis 155 Kr. i Gennemsnit for samtlige de Landmænd, der har en saadan Gældsbyrde, og 225 Kr. for Landmænd med Ejendomme under 10 ha.

Nu er det selvfølgelig saaledes, at ikke alle Landmænd har en Gæld, der svarer til Handelsværdien i 1928; men de, som først og fremmest er ramt af Krisen, er dem, som har de almindelige Driftsudgifter og tillige har den meget høje Gældsbyrde, der er stiftet under det høje Prisniveau indtil